

ПРОТОКОЛ
круглого столу
«Зелені публічні закупівлі: онлайн курс для державних службовців»

Дата проведення: 13 квітня 2018 року

Місце проведення: м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська 22, конференц зала ДП «Прозорро»

Час: Початок о 10 год. 00 хв.

Закінчення о 13 год. 00 хв.

Присутні – див. Додаток № 1 «Реєстраційний лист учасників круглого столу «Зелені публічні закупівлі: онлайн курс для державних службовців»

Головуючий: Коменко І.К.

Секретар: Кліміна А.І.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Вступне слово: Коменко І.К. – директор ГО «ГОУЛОКАЛ».
2. Обговорення сучасного стану впровадження Зелених публічних закупівель (далі – ЗПЗ) в Україні. Виступи учасників круглого столу.
3. Презентація онлайн курсу: Берзіна С.В. – експерт проекту «Зелені публічні закупівлі: передача досвіду зі Словаччини в Україну».
4. Обговорення онлайн курсу.
5. Підсумки круглого столу: Коменко І.К. – директор ГО «ГОУЛОКАЛ».

СЛУХАЛИ 1:

Відкриття круглого столу директором ГО «ГОУЛОКАЛ» Коменко І.К., який зробив стислу презентацію проекту «Зелені публічні закупівлі: передача досвіду зі Словаччини в Україну», що впроваджується в Україні при координації неприбуткової організації «Словацький центр комунікації та розвитку» (Словаччина) і за спільного фінансування зі Словацьким агентством розвитку – SlovakAid. Метою проекту є просування концепції ЗПЗ у Київській області та забезпечення успішного планування й здійснення ЗПЗ державними органами влади.

Проект покликаний підвищити поінформованість державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства щодо переваг «зелених» закупівель над звичайними публічними закупівлями, а також щодо ролі ЗПЗ у сталому розвитку та в уповільненні кліматичних змін.

В рамках реалізації проекту експерти ГО «ГОУЛОКАЛ» розробили навчальний онлайн курс, розрахований на підвищення обізнаності службовців, задіяних у процесі здійснення публічних закупівель, щодо принципу «зелених» закупівель.

СЛУХАЛИ 2:

Учасники круглого столу приступили до обговорення сучасного стану впровадження ЗПЗ в Україні.

ДОПОВІДАЛИ: Шимко Н.М. – заступник директора Департаменту регулювання публічних закупівель Міністерства економічного розвитку і торгівлі.

1) Коли і в який спосіб будуть реалізовані положення Стратегії реформування системи публічних закупівель щодо ЗПЗ?

Реалізація положень Стратегії реформування системи публічних закупівель щодо ЗПЗ відбувається згідно встановленого графіку. До кінця 2019 року планується завершення всіх заходів, передбачених Стратегією.

Наразі ведеться робота з розробки оновленої редакції Закону України «Про публічні закупівлі». Новий проект Закону міститиме уточнення екологічних критеріїв відбору та вибору продукції з урахуванням вартості життєвого циклу.

Для реалізації зазначених положень Закону Мінекономрозвитку розглядає доцільність додатково прийняти відповідні рекомендації щодо вибору екологічних критеріїв (заходи із захисту довкілля відносно предмету закупівлі) з посиланням на екологічні стандарти та маркування й методики та прикладів розрахунку вартості життєвого циклу продукції різних категорій.

2) Яким має бути статус документів, що встановлюють екологічні критерії, щоб замовник, при здійсненні публічних закупівель, міг безпосередньо на них посилатись?

У даному контексті існує два варіанти прийняття зазначених документів:

Варіант № 1: Прийняття документу, що носить рекомендаційний характер, та встановлює: перелік продукції, пріоритетної для здійснення зелених публічних закупівель; рекомендації відбору для кожної категорії товарів; перелік стандартів та еко-маркування; приклади розрахунку вартості життєвого циклу; аналіз готовності ринку та порівняння цін продукції, яка відповідає запропонованим критеріям, відносно середньо ринкових цін на аналогічну продукцію.

Таким документом може бути:

- a) Наказ Мінекономрозвитку; або
- b) Спільний наказ Мінекономрозвитку та Мінприроди.

Прийняття відповідного документу здійснюється на виконання положень ст. 22 Закону України «Про публічні закупівлі» у частині, що регламентує встановлення вимог щодо заходів з охорони довкілля до предмету закупівлі.

Варіант № 2: За умови проведення аналізу готовності ринку, який засвідчить, що певна конкретна категорія продукції, що відповідає екологічним критеріям, доступна на ринку за конкурентними цінами, та її частка на ринку становить не менше 25%, відповідні

екологічні критерії можуть бути встановлені Постановою Кабінету Міністрів України. У цьому випадку екологічні критерії носитимуть не рекомендаційний, а обов'язковий характер для застосування.

Реалізація варіанту № 2 можлива лише за умови внесення відповідних змін до чинного законодавства України з метою визначення відповідних повноважень Кабінету Міністрів України, а також повноважень суб'єктів подання.

3) Яким має бути механізм інтегрування «екологічних критеріїв» до системи нормативно-правових актів України?

Екологічні маркування, що застосовуються згідно національних або міжнародних стандартів, можуть розглядатися в якості одного зі способів підтвердження відповідності вимог екологічних критеріїв технічних специфікацій документації конкурсних торгів.

Коментар: Неліна М. – заступник начальника управління з питань реалізації зобов'язань в сфері європейської інтеграції: спираючись на європейський досвід, необхідно ввести на законодавчому рівні поняття «нецінових критеріїв», серед яких будуть і екологічні.

В такому випадку можна було б зазначати, що у заявці закупівель вага нецінових критеріїв повинна становити, наприклад, не менше, ніж 20%, а вага безпосередньо екологічних критеріїв – не менше 5%.

Коментар: Шимко Н.М. – неможливо зробити вичерпний перелік «нецінових» критеріїв, бо держава закупає величезну кількість товарів: «від канцелярських товарів до атомних реакторів». Набагато краще зробити регулювання на рівні наказів, постанов КМУ, в яких було б зазначені мінімальні, базові критерії та доожної окремої категорії товарів.

Коментар: Ставська Л.С. – головний спеціаліст відділу з питань надзвичайних ситуацій Рахункової палати України: з точки зору перевіряючих органів, рівень постанови не є достатнім, бо постанови носять суб'єктивний, допоміжний характер. Рахункова палата України керується при проведенні перевірок виключно Законом України «Про публічні закупівлі». Вимоги цього Закону передбачають встановлення критеріїв технічних специфікацій і визначають яким чином повинен робити замовник. У тому числі він може застосовувати і екологічні критерії як вимогу технічних специфікацій.

4) Чи можливо включити загальну інформацію про ЗПЗ до інформаційної бібліотеки для замовників публічних закупівель?

Відповідна інформація може бути включена на ресурсі <https://prozorro.gov.ua/> у вигляді:

- технічних специфікацій до предмету закупівель, в тому числі і екологічні критерії;
- прикладів розрахунку вартості життєвого циклу;
- інформаційних та навчальних матеріалів (в тому числі й розроблений онлайн курс) тощо.

5) Чи можливо створити в бібліотеці окремий розділ, де були б розміщені екологічні критерії (коли вони матимуть вигляд документу з належним правовим статусом, належним чином узгодженого)?

Так, безумовно.

6) Починаючи з 01.01.2019 р., чи будуть створюватись типові навчальні програми? Чи можливо інтегрувати даний навчальний курс до типових навчальних програм?

Типова навчальна програма вже розроблена, але до неї можна додати питання ЗПЗ з відповідними роз'ясненнями.

ДОПОВІДАЛИ: Кулик О.Ф. – головний спеціаліст відділу стратегічного планування та екологічної політики департаменту стратегії та європейської інтеграції Міністерства екології та природних ресурсів України. Потапенко В.Г. – експерт Команди підтримки реформ Мінприроди.

1) Які заходи планує впроваджувати Мінприроди на підтримку розвитку сталого споживання та екологізації публічних закупівель?

Кулик О.Ф. : Стратегічні цілі, зокрема стосовно сталого споживання визначені в проекті оновленої Стратегії державної екологічної політики України до 2030 року. Проект Стратегії вже пройшов узгодження з відповідними органами державної влади і планується до винесення на обговорення Кабінету Міністрів України найближчим часом.

За умови її прийняття, передбачено розробку та прийняття Кабінетом Міністрів України Плану заходів, спрямованого на її реалізацію, зокрема, мова йде про низку заходів, спрямованих на розвиток застосування екологічних критеріїв в системі публічних закупівель.

Потапенко В.Г.: Крім того, на даний час Мінприроди проводить консультації з Європейською Комісією щодо впровадження проекту 4EU Environment, одним з компонентів якого буде розвиток зелених (сталих) публічних закупівель.

Позиція представників Мінприроди щодо інтегрування екологічних критеріїв – це питання необхідно вирішувати виключно на рівні Закону.

ДОПОВІДАЛИ: Куракова К.Р. - головний спеціаліст департаменту моніторингу і контролю державної допомоги Антимонопольного комітету України. Костенко А.М. - головний експерт першого відділу розгляду скарг департаменту з питань оскаржень рішень у сфері публічних закупівель Антимонопольного комітету України.

1) На якій стадії знаходиться прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища»?

Куракова К.Р.: Зазначена постанова на даний час вже доопрацьована, погоджена з відповідними органами влади та буде передана найближчими днями до Кабінету Міністрів України для остаточного затвердження.

Орієнтовний термін прийняття постанови – 4 квартал 2018 року.

* З текстом проекту постанови можна ознайомитись за наступним посиланням:
<http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/133386>

2) Яким чином здійснюється моніторинг ринку еко-продукції з метою запобігання недобросовісній конкуренції?

Представники Антимонопольного комітету України не змогли відповісти та дане питання через відсутність представника профільного відділу, але за даними організаторів проекту такий моніторинг здійснюється відповідним структурним підрозділом АМКУ і триватиме до кінця 2019 року. Метою моніторингу є встановлення фактів недобросовісної конкуренції, пов'язаних, серед іншого, з маркуванням, що не відповідає дійсності, зокрема щодо тверджень «екологічний», «екологічно чистий», «натуральний» тощо.

По фактам встановлених порушень проводяться розслідування в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

3) Чи розцінюється використання екологічного маркування в технічній документації в якості бар'єру для добросовісної конкуренції?

Костенко А.М.: чисто теоретично екологічні критерії можна визначити як дискримінаційні. Все залежить від добросовісності замовника, який часто використовує такі критерії саме для того, щоб надати перевагу конкретному продавцю.

Головне – яким чином замовник використовує ту чи іншу вимогу і як він її обґрунтovує.

Крім того, Антимонопольний комітет не здійснює систематичного моніторингу публічних закупівель, а лише реагує на конкретні скарги та розглядає їх.

Коментар Шимко Н.М. – погоджуясь з колегою з АМКУ – основоположним є обґрунтування замовника. Коли замовник не може обґрунтувати, чому він встановив ті чи інші вимоги, або не хоче, або не впевнений – колегія виносить відповідне рішення проти замовника. Саме тому варто працювати і з замовниками також, роз'яснюючи їм можливість використання критеріїв, їх доцільність та перевагу застосування .

ДОПОВІДАЛИ: Донченко Н.М. - головний спеціаліст відділу організації професійного навчання Національного агентства України з питань державної служби.

1) Чи можливо включити навчальний онлайн курс до системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування?

Можливо. Відповідне навчання державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування регулярно проводяться Національним агентством.

Якщо представники проекту звернуться до Національного агентства з відповідною пропозицією включити розроблений навчальний курс до системи професійного навчання, відповідне звернення буде розглянуто.

ДОПОВІДАЛИ: Мельник Л.В. - заступник начальника управління з економічних питань управління житлового госп-ва департаменту житлово-комунального госп-ва, член тендера комітету департаменту ЖКГ Білоцерківської міської ради.

1) Чи вважаєте реалістичними плани з впровадження ЗПЗ до системи публічних закупівель?

Так, місцеві органи влади зацікавлені у впровадженні ЗПЗ. Але у зв'язку з цим виникає ціла низка питань: які саме критерії застосовувати до певних категорій товарів? Як правильно прописати положення договору, які зобов'яжуть продавця / виконавця виконати взяті на себе зобов'язання в повному обсязі? та інші.

У зв'язку з цим бажано, щоб експерти проекту надали інформаційні роз'яснення та консультаційний супровід застосування зелених публічних закупівель на практиці: починаючи з правильного визначення предмету закупівель, до підписання договору та моніторингу його виконання.

2) Що є основним бар'єром для ефективного застосування ЗПЗ на місцевому рівні?

Основними бар'єрами можна назвати наступні:

а) відсутність у службовців, безпосередньо задіяних в процесі публічних закупівель, достатньої інформації, знань та вмінь застосовувати ЗПЗ;

б) невизначеність діючого законодавства України. В Законі України «Про публічні закупівлі» є стаття, що регламентує зміст та наповненість тендерної документації, але відсутні роз'яснення, що мають юридичну силу, в який спосіб положення даної статті повинні бути реалізовані.

3) Чи потрібна підтримка з боку експертних організацій та/або органів влади?

Так, є потреба у системній підтримці. Впровадження окремих пілотних проектів, що носять поодинокий випадок є недостатнім. Необхідна системна робота по різних категоріях продукції.

4) Які категорії товарів вважаєте пріоритетними для ЗПЗ?

Для визначення пріоритетних категорій товарів необхідно провести відповідне аналітичне дослідження та проаналізувати готовність ринку запропонувати товари, які б відповідали встановленим критеріям. Такий аналіз повинен здійснюватися представниками експертного середовища та включати розрахунки вартості життєвого циклу продукції.

СЛУХАЛИ 3:

ДОПОВІДАЛИ: Експерт проекту «Зелені публічні закупівлі: передача досвіду зі Словаччини в Україну» Берзіна С.В. презентувала учасникам розроблений навчальний онлайн курс, покликаний підвищити обізнаність службовців, безпосередньо задіяних в процес державних закупівель, щодо переваг «зелених» закупівель.

Структура онлайн курсу: Курс складається з 3 лекційних модулів, кожен з яких розрахований на 1 тиждень онлайн навчання. Наприкінці кожного модулю слухачу курсу пропонується пройти тестові завдання для перевірки знань, здобутих протягом тижня.

Лекційний модуль 1 – «Політика, принципи та методи зелених закупівель». У модулі висвітлені наступні теми:

- поняття: «публічні закупівлі», «життєвий цикл продукту»;
- визначення «відповіального споживання» в якості однієї з глобальних цілей сталого розвитку ООН;
- зобов'язання України, взяті в рамках Угоди про асоціацію з ЄС;
- законодавче закріплення екологічних цінностей та зasad сталого споживання і виробництва.

Лекційний модуль 2 – «Критерії відбору». У даному модулі порівнюються два підходи до відбору робіт / товарів / послуг: традиційний підхід, заснований, здебільшого, на таких показниках як ціна та якість, та підхід ЗПЗ – в основі якого, окрім критерію ціни, лежать також вимоги щодо захисту довкілля, охорони здоров'я людини та інші кваліфікаційні критерії.

Лекційний модуль 3 – «Критерії вибору». Модуль детально розкриває поняття «життєвого циклу продукту» та акцентує увагу на тому, що при виборі продукції необхідно зважати не тільки на початковий розподіл закупівельної ціни товару, але й на всі майбутні витрати, зокрема: ціна покупки і всі пов'язані із цим витрати (доставка, монтаж, налагодження тощо), операційні витрати (споживання енергетичних чи водних ресурсів, пального, вартість запчастин та технічного обслуговування), гарантійний термін та термін експлуатації, зазначені в гарантіях товаровиробника.

СЛУХАЛИ 4:

Учасники круглого столу обговорили презентований навчальний онлайн курс та висловили наступні думки:

КОМЕНТАР: Ставська Л.С.: підтримала ініціативу розробки курсу, схвально відгукнулась про зміст та форму подачі інформації.

КОМЕНТАР: Мельник Л.В.: схвально відгукнулась про зміст представленого курсу, зауважила на його важливості та для службовців місцевих органів влади.

Ті, учасники, які не мали змоги ознайомитись з курсом до проведення круглого столу, отримають курс електронною поштою. До 20-го квітня організатори круглого столу очікують від учасників відгуки стосовно змісту, формату та наповненості навчального курсу.

СЛУХАЛИ 5:

По закінченні обговорення директор ГО «ГОУЛОКАЛ» Коменко І.К. підбив підсумки проведенного круглого столу та сформулював основні висновки, до яких дійшли учасники:

ТЕЗА 1: чинне законодавство України (ст. 22 Закону України «Про публічні закупівлі») дає можливість застосовувати ЗПЗ вже сьогодні. Але необхідно впровадити цілу низку заходів, щоб зазначені норми реально запрацювали:

1) потрібно прийняти Методичні рекомендації – документ, що мав би юридичну силу, щоб, при заповненні замовниками тендерної документації, уникнути порушень, які встановлюються Рахунковою палатою України та Аудиторською палатою України;

2) потрібно розробити відповідні Рекомендації для Антимонопольного комітету України з тим, щоб положення тендерної документації відповідали вимогам конкурентного права;

3) проводити навчання замовників підходам ЗПЗ, щоб вони усвідомлювали цінність та економічну вигоду даного підходу.

ТЕЗА 2: Рекомендації по ЗПЗ повинні враховувати:

1) критерії технічних специфікацій;

2) аналіз готовності ринку по обраній категорії товару (ринкова доля продукції обраної категорії по конкурентній ціні);

3) перелік підтвердних документів до відповідності продукції встановленим вимогам (висновки, протоколи, сертифікати, екологічні маркування), типові істотні умови та договірна документація.

Головуючий:

Коменко І.К.

Секретар:

Кліміна А.І.